

Fons Next Generation EU: com ha anat el tercer any de fons europeus?

Un cop finalitzat el tercer any de desemborsaments de fons europeus NGEU, toca fer balanç. Espanya va incloure als Pressupostos del 2023 (PGE) 35.940 milions d'euros del Mecanisme de Recuperació i Resiliència, el principal instrument de l'NGEU, una xifra que inclou fons de pressupostos anteriors que no van ser assignats en el seu moment. S'han acomplert les expectatives? S'estan implementant les inversions i les reformes segons el que s'havia previst?

Com van els desemborsaments dels fons rebuts de la Comissió Europea?

El total de subvencions per a Espanya en la primera fase del Pla de Recuperació puja a 69.500 milions, que s'aniran desemborsant fins al 2026, condicionades al compliment de fites relacionades amb la materialització de les inversions i de les reformes. D'aquesta quantitat, Espanya ha rebut de la Comissió Europea, fins al moment, 37.000 milions. En total, els fons NGEU del Mecanisme de Recuperació i Resiliència dels quals podrà disposar Espanya són 163.000 milions, perquè, a aquests 69.500 milions, se sumaran, a través de l'Addenda, 10.300 milions addicionals en subvencions i fins a 83.200 milions en préstecs.

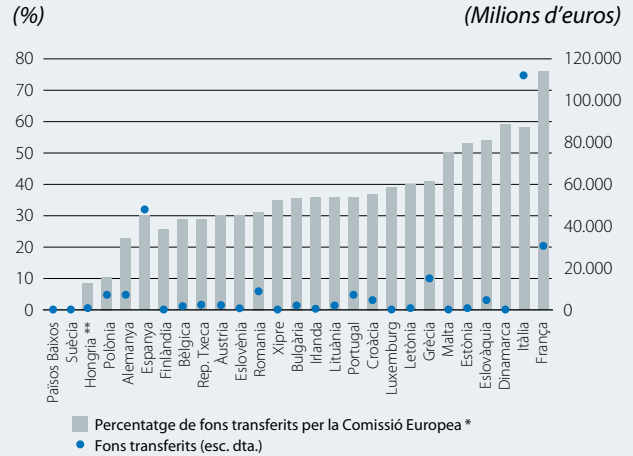
Atesos els fons sol·licitats pels Estats membres, a mesura que compleixen amb les fites associades al NGEU, a la Comissió Europea (la major part dels quals ja han estat desemborsats) en relació amb el total de fons NGEU del Mecanisme de Recuperació i Resiliència¹ assignats a cada país, inclòs l'import dels préstecs, Espanya² ha sol·licitat fins ara un percentatge (el 30%) inferior al d'economies com França (el 76%) o Itàlia (el 58%). Dos factors que poden explicar-ho són que Espanya, a diferència d'Itàlia, encara no ha sol·licitat cap tram de préstecs³ i que l'últim desemborsament de la Comissió a Espanya data del febrer del 2023 (en l'actualitat, estan examinant la sol·licitud d'Espanya per accedir al quart pagament, de 10.000 milions). Així i tot, si es comparen les quantitats, Espanya és el segon país que ha rebut més fons fins a la data.

Com va el nivell d'execució dels projectes?

Si ens centrem en l'àmbit domèstic, el 2023, es van activar molts projectes pressupostats (vegeu el segon gràfic), per un total proper als 28.450 milions d'euros (gairebé el 80%

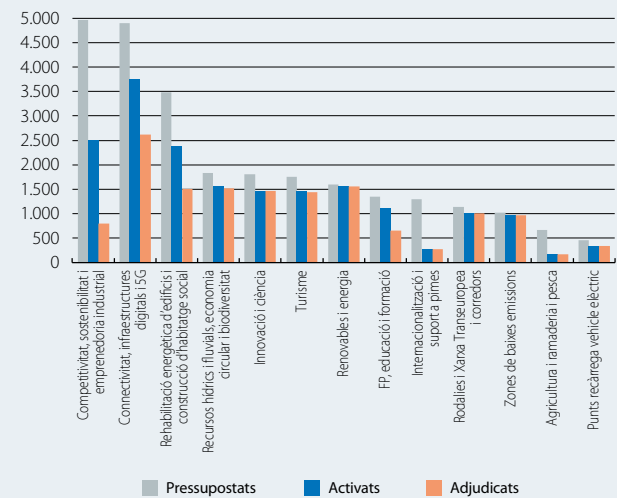
1. Vegeu l'informe de l'avaluació de la Comissió Europea del febrer del 2024.
2. En el cas d'Espanya, són 163.000 milions sumant als 79.800 milions en transferències (69.500 de la fase inicial i més de 10.000 milions addicionals de l'Addenda) els 83.200 milions de préstecs que Espanya pot sol·licitar.
3. França ha declarat que no sol·licitarà préstecs, de manera que això implica un denominador més petit i un major percentatge de desemborsaments sobre el total.

Fons NGEU 2021-2023

Notes: * Sobre el total de transferències i de préstecs que els països han dit que sol·licitaran al Mecanisme de Recuperació i Resiliència. A Espanya, per exemple, es comptabilitzen en el denominador 83.200 milions de préstecs, tot i que algunes institucions estimen que el take-up acabarà sent menor. ** Correspon al prefinançament de Repower-EU.
Font: CaixaBank Research, a partir dels snapshots de la mid-term evaluation de la Comissió Europea.

Espanya: fons NGEU activats i adjudicats per l'Autoritat General de l'Estat el 2023 (Millions d'euros)

Nota: Les inversions activades inclouen els fons transferits (i encara no transferits, però a punt de ser-ho) a les comunitats autònomes, a les corporacions locals i als organismes públics, tot i que no hagin publicat el programa d'ajudes associat.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la IGAE fins al novembre del 2023.

del que s'havia pressupostat el 2023), segons les dades d'execució pressupostària. Aquesta xifra inclou les convocatòries d'ajudes i de licitacions competitives obertes, així com les partides en què s'ha iniciat la distribució de fons cap a les Administracions autonòmiques, locals i institucions públiques que executen els programes d'inversió.

No obstant això, a l'hora de valorar l'execució dels fons, aquesta estimació és massa àmplia, ja que inclou projectes per als quals els fons estan (o estaran imminentment) a

disposició del sector públic, però per als quals encara no s’han concretat els beneficiaris de les ajudes associades.

Si, en lloc dels fons activats, ens cenyim als fons adjudicats, tindrem una idea una mica més precisa sobre el ritme al qual les inversions van arribant a l’economia real. Amb aquest criteri, s’obté que, pel que fa al pressupost del 2023, l’Administració General de l’Estat va adjudicar fons per valor de 23.500 milions d’euros i que, entre el 2021 i el 2023, s’han adjudicat un total de 66.000 milions, la qual cosa representa el 95% dels 69.500 milions de la primera fase del Pla. Malgrat que, dins els 66.000 milions, hi ha al voltant de 20.000 milions d’euros de convocatòries de subvencions i de licitacions resoltes en favor d’empreses privades i d’autònoms,⁴ cal tenir en compte que una part substancial (més de 30.000 milions) no van ser fons adjudicats a destinataris finals, sinó que es van dirigir a les comunitats autònomes (CA),⁵ a les corporacions locals i als ens i empreses públiques, perquè, al seu torn, llancesin la corresponent licitació o convocatòria definitiva per al destinatari final.

Per aquest motiu, baixant una capa més i fixant-nos en la quantitat de fons que han arribat al teixit productiu, la xifra serà menor als fons adjudicats, ja que hi ha ens que encara no han designat beneficiaris i hi ha beneficiaris que han de presentar documentació abans que s’executi el pagament. Si ens centrem en els desemborsaments de l’Estat als destinataris finals (és a dir, pagaments al sector privat i pagaments d’ajudes directes a altres entitats públiques, un cop excloses les transferències a altres entitats públiques en les quals aquestes entitats han de publicar una convocatòria amb posterioritat per adjudicar els fons) en relació amb el que es va pressupostar el 2023, s’obté que l’Estat va desemborsar 8.800 milions fins al novembre.⁶ Malgrat que aquesta quantitat sembla baixa, si tenim en compte que les despeses solen tenir una embranzida final important al final de l’any, que també es van realitzar pagaments de fons adjudicats, però no pagats en exercicis anteriors, i que les CA també van canalitzar fons al teixit productiu per gairebé 2.000 milions el 2023, estimem que l’execució total⁷ el 2023 va ser d’una mica més de 16.000 milions d’euros, en relació amb els 24.000 milions en el conjunt del 2021-2022. D’aquesta manera, el nivell d’execució en aquesta primera fase del Pla ha estat de més de 40.000 milions, el 59% sobre els 69.500 milions disponibles (aquesta xifra era del 34,5% al final del 2022). Així, s’aprecia que l’execució va agafant de forma gradual

4. Vegeu el *Quart Informe del Pla de Recuperació* publicat pel Ministeri d’Economia al desembre del 2023.

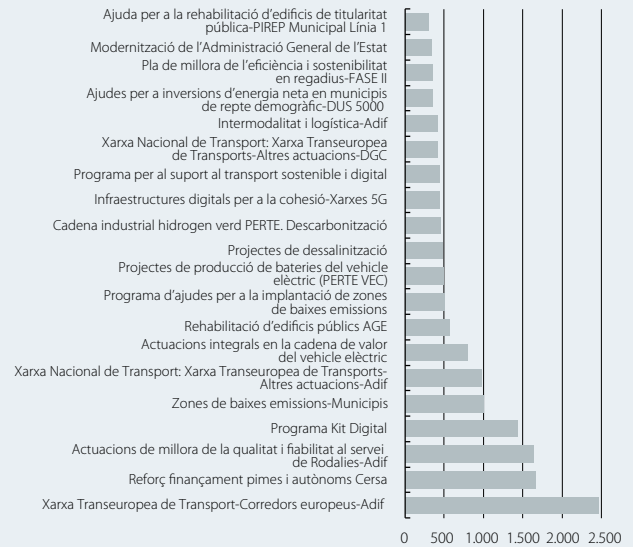
5. En particular, dels 26.500 milions adjudicats a les CA, les comunitats a les quals s’han assignat més fons són Andalusia (4.077 M€), Catalunya (3.963 M€), la Comunitat de Madrid (2.875 M€) i la Comunitat Valenciana (2.471 M€).

6. Dades fins al novembre del 2023.

7. Per execució, fem referència a fons per al destinatari final que han estat adjudicats i justificats.

Principals convocatòries NGEU resoltes per l’Estat el 2021-2023

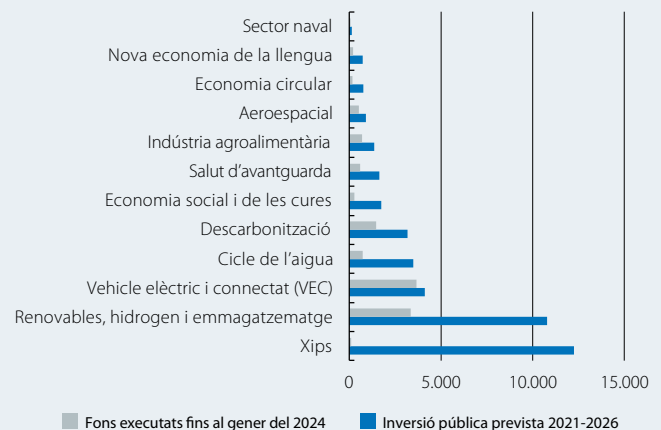
(Milions d’euros)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades del portal del Pla de Recuperació.

PERTE

(Milions d’euros)

Font: CaixaBank Research.

més velocitat després d’un enlairament inicial una mica vacil·lant.

Al tercer gràfic, podem distingir les principals convocatòries de fons NGEU resoltes per l’Estat entre el 2021 i el 2023. Destaquen els projectes en infraestructures ferroviàries, el programa de finançament per a pimes i autònoms a través de garanties, el programa Kit Digital per finançar la digitalització d’autònoms i de pimes, i els programes en mobilitat sostenible i transformació urbana, així com d’energia, amb una aposta clara per la sostenibilitat (rehabilitació energètica d’edificis).

Avanços en les inversions en PERTE

Pel que fa als PERTE, el 2023 va ser un any d’avanços

d'aquests projectes tractors amb un elevat potencial transformador. Les convocatòries resoltes des de l'arrencada dels PERTE el 2022⁸ acumulen gairebé 12.000 milions d'euros (dels quals 7.000 milions corresponen al 2023), sobre un total a mobilitzar, inclosos els fons corresponents de l'Addenda, d'una mica més de 41.000 milions.

S'observa una heterogeneïtat elevada tant en termes de dotació pressupostària com d'execució entre els diferents PERTE. Així, entre els més ben dotats, destaquen en positiu el PERTE del vehicle elèctric connectat (3.670 milions executats) i el d'energies renovables (3.350 milions), i, en canvi, el del xip i el del cycle de l'aigua encara estan en els estadis inicials.

De cara a l'execució el 2024, hi ha molts projectes posats en marxa que haurien de cristal·litzar i arribar al teixit productiu. En els nous pressupostos s'haurien de començar a incloure els nous recursos procedents de l'Addenda del Pla de Recuperació que s'aniran desplegant el 2024-2026 (fins als 83.200 milions en préstecs i 10.300 milions en transferències addicionals), que, en bona part, serviran per donar un impuls important als PERTE. No en va, dels 93.500 milions de l'Addenda, gairebé 27.000 milions serviran per reforçar aquests projectes.

Les reformes continuen el seu desplegament, però falta la important reforma tributària

Pel que fa a les reformes requerides per rebre els desemborsaments, el 2023, es va complir en la seva gran majoria el calendari de reformes pactat per Brussel·les. En concret, es van aprovar la segona part de la reforma de les pensions,⁹ la Llei d'Habitatge, la Llei d'Ocupació i la Llei d'Universitats. Les tres primeres estaven calendaritzades per al 25 2022, però es van aprovar en la primera meitat del 2023 i ara estan sent examinades per la Comissió de cara a aprovar el desemborsament de 10.000 milions d'euros sol·licitat per Espanya corresponent al quart pagament de l'NGEU. L'única cosa que queda pendent és la reforma del subsidi d'atur, que va ser rebutjat pel Congrés al gener. De cara al 2024, s'esperen dos desemborsaments addicionals: un de 7.200 milions (6.400 en transferències i 800 en préstecs), corresponents a les fites calendaritzades per al 15 2023, que inclouen l'entrada en vigor d'una reforma tributària encara pendent, i un altre de 18.400 milions (3.600 en transferències i 14.800 en préstecs), corresponent a les fites de la segona meitat del 2023. Amb l'agenda de reformes avançada, guanyaran pes les fites quantitatives relacionades amb l'execució de les inversions, tot i que algunes, com el nombre d'habitatges a rehabilitar o el nombre de punts de recàrrega a instal·lar, s'examinaran més tard

del que es preveia inicialment (en el 4T 2024 i el 2025, respectivament; primer era un any abans).

Si s'executa el 2024 tot el que va quedar pendent del pressupost del 2023, la xifra total d'execució al llarg de l'any podria quedar al voltant dels 20.000 milions, de manera que, enguany, la contribució de l'NGEU al creixement del PIB no seria menyspreable i podria arribar a 0,4 p. p. En definitiva, aquests fons continuaran sent un dels puntals del creixement. Més enllà del curt termini, cal anar per feina, perquè la Comissió ha reiterat que la data límit per al compliment de totes les fites serà el 31 d'agost del 2026, de manera que serà essencial dur a terme una bona canalització dels préstecs de l'Addenda i de la selecció dels projectes associats per aprofitar al màxim aquests fons i perquè puguin tenir un impacte estructural que contribueixi a un creixement durador i sostenible de la nostra economia.

Javier Garcia-Arenas

8. Aquests imports del PERTE els hem inclòs en les xifres totals de fons adjudicats comentades més amunt, no són una part separada de l'anterior.

9. Per a una anàlisi detallada, vegeu l'article «[Reformar el sistema de pensions: a la recerca de la sostenibilitat](#)», al Dossier de l'IM06/2023.